

Marta MACEŁKO
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania

DZIAŁANIA W SIECIACH SPOŁECZNYCH

Streszczenie. Artykuł opisuje naturę sieci społecznych, podejmując problematykę koordynacji wielu różnorodnych interakcji i relacji. Sieci są konstelacjami interakcji, których wyłaniające się wzory można zaobserwować. Działania aktorów społecznych ujęto jako działania komunikacyjne, dążące przede wszystkim do budowania tożsamości podmiotów i sprawowania kontroli nad niepewnym środowiskiem. Przedstawiono również problematykę racjonalności aktorów społecznych. W konkluzji podkreślono, że sieci społeczne można rozpatrywać jako układ wielu elementów uczestników, układ interakcji i relacji, wzory działań czy wzory przepływów wartości.

Słowa kluczowe: sieci społeczne, działania, aktor społeczny, kontrola.

ACTION IN SOCIAL NETWORKS

Summary. The article describes the nature of social networks, coordination activities, variety of interactions and relationships in networks. Networks are the constellations of interaction, with the emerging patterns of them. The actions of social actors are described as communication activities, striving above all to building the identity and control in the uncertain environment. The article also presents the problem rationality of social actors. In conclusion it emphasizes that social networks can be seen as: system of many components (participants), system interactions and relationships, some pattern of actions or pattern of values flow.

Keywords: social networks, actions, social actor, control.

1. Wprowadzenie

Celem artykułu jest wykazanie, że przewidywanie zachowań uczestników sieci społecznych oraz sprawowanie władzy w sieciach (zarządzanie nimi) jest utrudnione ze względu na nieprzewidywalność skutków działań społecznych, nieuchronność zażębiania się

interesów (co często prowadzi do konfliktów lub powstawania nowych szans) aktorów indywidualnych i grupowych oraz płynną, dynamiczną naturę sieci. Sieci są kompleksami współoddziaływań, przepływów wartości, konfigurującymi się zbiorami uczestników. Wielość aktorów społecznych, ich aktywności i różnorodnych powiązań sprawiają, że sieć może jawić się jako zjawisko nieprzewidywalne, niesterowalne, nieuporządkowane. Tymczasem wielu badaczy sieci społeczne opisuje jako wzory interakcji, które podlegają reprodukcji, a same wzory i wyrosłe na ich gruncie praktyki traktują jako jedną z najważniejszych wartości, których realizacja powinna przyświecać podmiotom życia społecznego. J. Habermas pisał, że aktorzy społeczni podejmują swoje działania w sytuacjach, gdy rozumieją sytuację i chcą zrealizować swoje zamierzenia, plany. Czynią to w celu „sprostania sytuacji”. Sytuacja działania zaś jest wycinkiem otoczenia interpretowanego przez podmiot, konstytuowany w „świele możliwości działania postrzeganych przez podmiot jako ważne dla spełnienia jego planu” [11, s. 22]. H.C. White stwierdził, że podstawowymi przesłankami działania w sieci są dążenia do sprawowania kontroli w niepewnym i zmiennym otoczeniu, a nieodłącznym elementem funkcjonowania w sieci, wynikiem i bodźcem są procesy nieustannego budowania tożsamości podmiotów. R. Boudon zaproponował alternatywne rozumienie pojęcia racjonalności działania, ukierunkowane nie na realizację celu, tylko na realizację wartości. Konieczne jest również odniesienie się do komunikacyjnej natury sieci społecznych w aspekcie działań komunikacyjnych, budowania wspólnej wiedzy czy narracji.

2. Sieci – więzi – wzory – konstelacje

Sieci społeczne są budowane, a nie zbudowane, ze wszystkich możliwych relacji [1, s. 10]. N. Elias sieć, jaką jest społeczeństwo, opisywał przez pryzmat działań jako splot wielu różnorodnych interakcji. Jest ono siecią funkcji, które jednostki pełnią wobec siebie. Ta sieć jest sposobem działania uczestników sieci, nie jest tylko wynikiem ich aktywności, ale wpływa na działających i przyczynia się do ich rozwoju [7, s. 22]. Podobnie, jako sieć współodniesień i „obszar bycia z innymi”, tłumaczył społeczeństwo P. Sztompka [24, s. 7-15]. Procesy grupowania i rozplatania działań w nieprzypadkowe wzory zachodzą nieustannie. Sieć jest pulsującą konstelacją i figuracją, uczestnicy bezustannie przechodzą pomiędzy różnymi układami działań [14, 2010]. B. Latour pisał o hybrydycznych, kolektywnych sieciach powiązań, nieustannie tworzonych, w których kluczową rolę odgrywa dyskurs; sieciach, których uczestnikami, aktorami, są zarówno ludzie, jak i aktywne byty, powstałe w wyniku relacji między aktorami społecznymi [15, s.6]. Uczestnicy sieci zaangażowani w relacje tworzą więc również innych aktorów [20, s. 189]. Samych aktorów B. Latour również opisywał w kategorii lokalnego zagęszczenia sieci. Aktor jest siecią lub też

„lokalnym zagęszczeniem sieci [1, s. 10]. Stabilność i trwałość takich sieci, nigdy ostateczna, wynika z liczby „sprzymierzeńców” oraz wielości powiązań w sieci. Aktorzy nie tylko budują sieci powiązań, lecz oni także wynikami ich działania. Podobnie jak uważa N. Elias, sieci wpływają na działających, gdyż posiadane przez nich własności powstają dzięki procesom harmonizacji, stabilizacji relacji w sieci [3, s. 32-42]. Sieci funkcjonują i rozwijają się w środowisku, otoczeniu wpływającym na wewnętrzne procesy. To nie tylko w sieci zachodzą różnorodne przepływy wartości, lecz także między siecią a jej otoczeniem [2, s. 28]. A. Giza kompleks wielu interakcji tłumaczyła jako procesy wzajemnego koordynowania działań uczestników sieci. W ten sposób powstaje układ „o łącznej funkcji produkcji”, w którym występuje podział pracy, wymiana wartości, eksploatacja wspólnych zasobów oraz tworzenie dóbr publicznych. Strumień zdarzeń w sieci nie oznacza chaosu, gdyż podlega on określonym prawidłowościom. Sieć społeczna jest procesem i jednocześnie elementami, które przez realizowane wzory zachowań (rozumiane jako wiązki działań koordynowane przez mechanizmy ich reprodukcji) grupują się w regularne i powtarzalne formy [8, s. 53-71].

A. Giza-Poleszczuk i M. Marody więzi społeczne nazywają siłą, spoiwem podtrzymującym określony i powtarzalny wzór interakcji, który składa się na społeczny układ działania [9, s. 21-48]. Wiąz jest dynamiką, działaniem podejmowanym w celu sprawowania kontroli w relacjach z innymi [26, s. 40]. Sieci społeczne są matrycami, wzorami więzi. Odzwierciedlają one „przeskoki” aktorów pomiędzy sieciami w domenach [26, s. 34]. Wybory dokonywane przez uczestników sieci społecznych są konsekwencją tego, jak postrzegają tych, z którymi są związani więziami oraz kalkulacją „ofiarności, sposobności i czasu” [26, s. 39]. Więzi jako konstrukcje dynamiczne są tworzone z wielu różnorodnych interakcji między uczestnikami sieci. Są interpretowane i oceniane, negocjowane [2, s. 48-49]. Są płynne i procesualne, dlatego White zamiast badania formalnych modeli sieci, koncentrował się na wartościach, które przepływają przez więzi i wyrażają się w narracjach (opowieściach) – czyli na treści sieci, nie formalnych ich modelach [13, s. XXVIII]. H.C. White sieć społeczną ujmuje jako sieć (negocjowanych, przypisywanych, ustalonych) znaczeń w rzeczywistości społeczno-kulturowej. Jest ona przestrzenią, w której odbywają się i która warunkuje aktywności i współoddziaływania aktorów – uczestników [13, s. XVI]. Sieci składają się nie tylko z elementów czy relacji, lecz są także sposobem patrzenia na nie [26, s. 201]. Procesy zachodzące w sieciach dzieją się w dynamicznym, aktywnym i zmiennym kontekście. H.C. White wyróżnił dwa wymiary owego kontekstu: horyzontalny, tworzony przez sieci relacji społecznych i kulturowe domeny znaczeń, oraz wertykalny, dotyczący wielowymiarowości relacji sieciowych. Należy również wspomnieć kategorię tzw. sieciodomen – siećdomów, które polegają na splataniu się relacji społecznych z historycznie ukształtowanymi kulturowymi znaczeniami (jak na przykład polityka, praca) [13, s. XXII-XXIV]. Przepływy w sieciach są przepływami kapitału kulturowego zachodzącymi w lokalnych kontekstach struktur sieci [13, s. X]. Społeczno-kulturowa natura rzeczywistości sieciowej, rola komunikacji wyrażają się również w tym, że więzi są ustanawiane

i stabilizowane przez opowieści, wytwarzające i podtrzymujące dalsze interakcje zakładające tożsamości. Dzięki opowieściom więzi trwają w czasie, nie są jedynie chwilowymi interakcjami [10, s. 4]. Więzy dzięki opowieściom są umieszczane w kontekstach społecznych relacji, zdają sprawę z nich. Opowieści są strukturami znaczeń, powstającymi w wyniku usiłowań objęcia kontroli przez poszukiwanie oparcia, wbudowań i odłączeń w relacjach. Opowieści są źródłami działań, utrwalają relacje, definiują znaczenia wielu różnych więzi i tożsamości [13, s. XXIX].

3. Działania – komunikacja

J. Habermas scharakteryzował konstytutywną strukturę działania, w której konieczne są elementy: rozumienie sytuacji i wyróżniony cel działania, co pozwala na stworzenie planu działania wraz z rozwiązaniami alternatywnymi. Istotą działania komunikacyjnego jest to, iż „uczestnicy interakcji realizują swe plany działania w warunkach porozumienia osiągniętego w drodze komunikacji, podczas gdy same koordynowane działania zachowują charakter działalności celowej”. Działania komunikacyjne podzielił on na działania o charakterze strategicznym oraz nastawione na porozumienie. Działania strategiczne traktują komunikację jako narzędzie osiągnięcia celu, który jest najważniejszy. Powstające dzięki temu interakcje o charakterze strategicznym są rezultatem wzajemnych zazębień się „egocentrycznych kalkulacji korzyści”. W takiej sytuacji można mówić o medium sterowania, pozwalającym na to, że „działanie drugiego (Alter) zostaje dołączone do działań podmiotu z pominięciem wielce ryzykownego procesu wykształcania zgody” [11, s. 25-42]. Wtedy też: podmioty działające nastawione są tylko na efekty działania, skalkulowany sukces wyznacza granice aktywności, swoboda działania drugiego podmiotu wyznaczana jest przy wykorzystywaniu ofert przez alternatywę nastawień sterowanych przez partnera, orientacja działań podmiotów jest wyznaczana przez użyteczność działań (uznanie przez wszystkich, że uogólnione wartości obowiązują w każdej sytuacji [21, 2001, s. 3]. J. Habermas podkreślał, że tylko wtedy, gdy sekwencje działania są koordynowane zgodnie z regułami, a nie „zrywają się” przypadkowo, mogą wykształcić się wzory interakcji [Habermas, 1986, s. 21]. Koordynacja działań może być skutkiem porozumienia współoddziaływujących dzięki ich wspólnej wiedzy albo też w wyniku wpływu czynników zewnętrznych [21, s. 1]. Wiedza wspólna jest rodzajem wiedzy, który konstytuuje porozumienie. Porozumienie J. Habermas opisuje jako sytuację, w której „uczestnicy uznają pewną wiedzę za ważną, to znaczy za intersubiektywnie obowiązującą. Wspólna wiedza może przejmować funkcje koordynowania działania tylko o tyle, o ile zawiera składniki bądź przesłanki o ważnych konsekwencjach dla interakcji”. Nastawienie zorientowane na porozumienie uzależnia natomiast uczestników interakcji wzajemnie od siebie. Uczestnicy muszą się liczyć z zajęciem stanowiska typu „tak” lub „nie”

przez swych adresatów, mogą bowiem oni osiągnąć zgodę jedynie na podstawie intersubiektywnego uznania roszczeń do ważności [11, s. 23-24]. Wtedy, gdy koordynacja jest wynikiem oddziaływania zewnętrznego, nie ma mowy o porozumieniu, jest to oddziaływanie jednostronne ze swojej natury. Przykładem działań, w których niepotrzebna jest dobrowolna zgoda współdziałających, są działania o charakterze instrumentalnym lub strategicznym, obliczone na sukces [21, s. 2]. Habermas pisał: „Nastawienie zorientowane na sukces izoluje działającego od innych podmiotów zastanych przez niego w otoczeniu; dla niego bowiem działania kontrpartnerów, tak jak pozostałe składniki sytuacji, są jedynie środkami i ograniczeniami do realizacji własnego planu działania [11, s. 24]. Według D. Baeckera działaniom społecznym musi towarzyszyć rozmowa, w ten sposób łącząc kierunki działań podmiotów. Działania społeczne charakteryzował on jako służące znalezieniu nowych sposobów wyjaśnienia lub ukrycia istniejących interesów czy relacji. Działanie społeczne jest „grą” wszystkich uczestniczących. Wynikiem jest synchronizacja intencji i aktywności oraz zaangażowanie partnerów [27]. Sieć jest systemem wielu działań komunikacyjnych, które są dostępne uczestnikom [17, s. 73]. Podstawowym elementem życia społecznego jest komunikacja uzewnętrzniana w postaci działań, dzięki czemu sieć nie jest statyczna, lecz jest ciągle przeobrażającą się, zmieniającą całością, której budujące elementy nie są dane raz na zawsze, lecz są nietrwałe, jedne znikają, pojawiają się nowe [17, s. 164]. Ulotność, zmienność i emergencja utrudniają możliwości sterowania siecią, narzucania wartości, co przyczynia się do chaosu, a nawet rozpadu systemu społecznego [13, s. IX-XVIII].

4. Tożsamość i usiłowania sprawowania kontroli uczestników sieci

M. Castells budowanie tożsamości uznał za główną siłę, która pobudza aktorów społecznych do działania przy wykorzystywaniu wszelkich dostępnych materiałów kulturowych. Pozwala to tym podmiotom na przedefiniowanie swojej pozycji w systemie społecznym i jest czynnikiem formującym strukturę społeczną [6, s. 8]. Tożsamość jest więc ustalonym trybem wywierania kontroli realizowanym w sposobie działania, co pozwala na odróżnianie tożsamości od siebie [2, s. 81].

Tożsamości w sieci mogą być indywidualne oraz zbiorowe, są one elementami różnych domen jednocześnie [21, s. L-LVII]. Tożsamości stanowią węzły w sieciach społecznych w różnych domenach aktywności, kształtując się i rozwijając razem z sieciami społecznymi w działaniach mających na celu uzyskanie oparcia i kontroli [13, s. XXIV]. Oparcie jest pozycją, pozwalającą aktorom na przyjęcie orientacji wobec innych tożsamości/uczestników sieci. Kierkuje percepcję podmiotów, ich orientację, system ocen, co ułatwia im zdobywanie kontroli. Tożsamość wiąże się z wysiłkami czynionymi przez uczestników sieci

dla zachowania kontroli w rzeczywistości niepewności, sporów i interakcji z innymi. Budowanie tożsamości odbywa się równocześnie z nawiązywaniem i utrzymywaniem więzi z innymi uczestnikami sieci. H. C. White opisał pięć znaczeń tożsamości, która: jest węzłem w sieci; jest połączeniem kilku węzłowych, znaczących położeń w sieciach, w których tożsamość znalazła oparcie; jest śladami pozostawionymi przez tożsamości przemieszczające się pomiędzy różnymi siećdomenami; jest osobą, konstruktem łączącym tożsamości w różnych sieciach. Tożsamość zarówno kreuje, jak i równocześnie obrazuje nawiązane z innymi tożsamościami więzi w sieciodomenach; jest to nieustanne usiłowanie objęcia kontroli w obrębie relacji z innymi tożsamościami. Budowanie tożsamości przebiega w wyznaczonych ramach i zgodnie z przyjętymi kryteriami selekcji. Nieustannie kształtowana tożsamość warunkuje procesy komunikacyjne i zarazem jest celem procesów komunikacyjnych zachodzących w sieciach. Tożsamość aktorów społecznych jest punktem odniesienia dla ważkich dla istnienia sieci działań – działań komunikacyjnych [21, s. 11-13]. N. Elias, pisząc o sieciach społecznych używał nie tylko określeń mechanizmy i sieci interakcji, lecz także wyrażen takich, jak procesy i aparaty samokontroli [7, s. 22]. H.C. White kontrolę społeczną wiązał ze zdolnością do postrzegania swojej aktywności przez pryzmat innych, a nie z usiłowaniami wykorzystywania posiadanej przewagi czy stosowania przemocy [13, s. XXVI]. Kontrola musi się opierać na wzajemności zobowiązań stron (partnerów), gdyż inaczej nie będzie skuteczna [4, s. 114]. Kontrola nie jest więc wykorzystywaniem silnej pozycji, lecz wiąże się z relacjami społecznymi, służy im. Uczestnicy dążą do sprawowania kontroli przez nawiązywanie i utrzymywanie różnorodnych interakcji i relacji, uczestniczenie w dyskursach, przyjmowanie wielu ról, co pozwala na znajdowanie oparcia i zakorzenienia w sieci. Jest to potrzebne do budowania ich tożsamości, co pozwala na funkcjonowanie w dynamicznie zmiennym otoczeniu [13, s. XXVI]. Posiadanie kontroli to posiadanie oparcia w nawiązanych przez podmiot relacjach. Dążenie do objęcia kontroli powoduje „przeskakiwanie” tożsamości pomiędzy siećdomenami, co oznacza odłączanie się z jednych i wbudowanie się w inne [21, s. 13]. Działania wbudowania aktorów w sieć i odłączania z sieci są powiązane ze sobą. Wbudowanie w sieć polega na poddanie się aktora ograniczeniom i wpływowi nowego dla niego poziomu relacji sieciowych. Odłączanie z sieci wiąże się z autonomią aktora, jednocześnie jednak prowadzi do jego ograniczenia, gdyż w konsekwencji oznacza wbudowanie jego działań w inny poziom relacji sieciowych. Złożoność wbudowań w sieci, problemy z ich niedostosowaniem, napięcia i kontrowersje wynikające z różnych przepływów oczekiwań uczestników sieci są źródłami tożsamości aktorów. Współdziałanie tożsamości odbywa się w sieciach społecznych i w charakteryzującym się nieprzewidywalnością kontekście, co w sposób naturalny wymusza podejmowanie działań mających na celu zdobycie kontroli nad zdarzeniami [13, s. XXV].

Każdy z uczestników sieci jest osadzony w kompleksie więzi z pewnymi tożsamościami (uczestnikami) i odłączony od innych tożsamości (uczestników), co pozwala mu na pewną dozę swobody, umożliwiającą kontrolę. Można wyróżnić dwa rodzaje strategii kontroli

zarządzania więziami w sieciach społecznych [13, s. XXIII-XXVI]. Pierwsza polega na kreowaniu i podtrzymywaniu znaczeń w relacjach, które nie są całkowicie zdefiniowane. Interpretacja znaczeń relacji ulega zmianom zależnie od okoliczności. Druga strategia kontroli opiera się na społeczno-kulturowym wymiarze więzi i jej skuteczność jest uzależniona od zdolności do mobilizacji węzłów w sieciach przez wybory określonych ścieżek łączności w tych sieciach przy wykorzystaniu więzi pośrednich. Strategia ta jest nazwana strategią pokretności, wymagającą umiejętności wykorzystania więzi dla pozyskiwania zasobów, które istnieją w sieciach [2, s. 72].

5. Racjonalność uczestników sieci

A. Giza wskazywała na konieczność istnienia mechanizmów koordynacji działań dla prawidłowego funkcjonowania systemu społecznego. Kluczową rolę w procesach harmonizacji odgrywa komunikacja między aktorami społecznymi, gdyż umożliwia ona wyłanianie się układów działań, praktyk. By tak jednak się działo, aktorzy sieci muszą świadomie i dobrowolnie uczestniczyć w procesach tworzenia wartości, przez które rozumie się przede wszystkim (replikowane) wzory działania [8, s. 53-71].

Sieci społeczne jednocześnie warunkują i ograniczają wbudowane w nie działania podmiotów [10, s. 8]. Relacje międzyludzkie realizują się przez działania, przestrzeń międzyludzka jest nieustannym procesem stawania się [24, s. 7-15]. Ludzka aktywność, przedmiot, cel i sposób działania kreują sieci społeczne [25]. Działania w sieci społecznej są warunkowane przez wiele translacji i przeobrażeń. Działaniom uczestników sieci towarzyszą negocjacje, szukanie sojuszników oraz tworzenie warunków do działania. Działający aktorzy stanowią ucieleśnienie relacji w sieci [16, s. 1].

N. Elias pisał: „Plany i działania, emocjonalne impulsy i racjonalne postęпки pojedynczych ludzi zaziębają się stale, już to wspierając się wzajem, już to ścierając się wrogo”. Procesy zaziębienia się planów i działań wywołują zmiany i konfiguracje, niezależne od pojedynczych aktorów społecznych. Prowadzą one do powstawania zmian społecznych i nowego porządku [18, s. 496]. R. Boudon uważał, że jeżeli „... działania jednostek nie krzyżują się w wyniku funkcjonalnego powiązania pełnionych przez nie ról społecznych, ale w wyniku ogólnej współzależności (współwystępowania) zjawisk społecznych”, wynikami których może być amplifikacja, sprzeczność, innowacja, stabilizacja [22, s. 15-18]. Boudon opisał również efekt odwrócenia, nazywając go też emergencją, a polegający na tym, że wspólne działania, których cel był precyzyjnie określony, mogą skutkować stanem rzeczy nieprzewidywalnym, a nawet niepożądanym. Wyróżniał on działania nawiązywania interakcji i relacji, które wynikają z funkcjonalnych powiązań w ramach odgrywania ról społecznych, oraz takie, które z takich ról nie wynikają. W sytuacji pierwszej postulował używanie terminu

„aktor”, w drugiej terminu „podmiot”. Podmioty działające są podmiotami nie tyle racjonalnymi, ile intencjonalnymi. Członkowie sieci społecznej mogą być również racjonalni w innym niż Weberowskie rozumieniu. Wtedy kierują się oni racjonalnością aksjologiczną, ukierunkowaną na realizację wartości [22, s. 25]. Nigdy racjonalność uczestników sieci nie jest całkowicie pełna, gdyż nigdy działające podmioty nie są zdolne uzyskać pełni informacji, co więcej, ich zdolności przetwarzania informacji im dostępnych są również ograniczone [5, s. 19-29]. H. C. White także podważa również racjonalność aktorów w sieci, gdyż działają oni przede wszystkim powodowani chęcią uzyskania kontroli. Społeczno-kulturowa rzeczywistość, zmienna i płynna, wykształciła według H.C. White’a tzw. dyscypliny, których zadaniem jest organizowanie porządku społecznego i przeciwdziałanie chaosowi oraz rozpadowi. Dzięki temu, że porządkują one więzi między tożsamościami uczestników sieci, możliwe jest wspólne działanie i wykonywanie zadań. Reguły dyscyplin tworzą ramy dla procesów kontroli i interakcje w sieciach. White wyróżnił trzy idealne typy dyscyplin, w zależności od ich orientacji na rodzaj działania w zbiorowości. Są nimi interfejs, rada i agenda. Interfejs dotyczy działań ukierunkowanych na wytwarzanie dóbr materialnych lub abstrakcyjnych dóbr kultury. Procesy produkcji, aktywności dostawców i odbiorców są oceniane przede wszystkim pod kątem jakości wykonania. Rada mediuje i rozstrzyga w sporach, kluczową wartością jest czystość, transparentność [13, s. XVI-XXXI].

6. Podsumowanie

Analizę sieci społecznych można przeprowadzać pod kątem badania tworzących ją elementów, uczestników (aktorów, podmiotów) indywidualnych i zbiorowych lub też wszystkich bytów, które mają wpływ na ich funkcjonowanie i rozwój. Wtedy ważne są posiadane zasoby, przewagi, cele działania, sposób interpretacji sytuacji, sieci i swojej w niej pozycji. Można również zjawisko sieci postrzegać w kategoriach aktywności, działań, koncentrując się na treściach. Wielość interakcji i relacji między uczestnikami sieci społecznych każe zadawać pytania o (wyłaniające się) wzory powiązań, które nie zawsze są efektem pożądanym. Współoddziaływanie i współzależność wszystkich elementów sieci, w tym również aktorów/podmiotów społecznych, relacji, powodują, że sieć społeczna jest jednocześnie konstelacją wzorów działań, relacji, współzależności i bytem nieprzewidywalnym, którego immanentną cechą jest emergencja. Wykorzystywanie rozwiązań rady, interfejsu i areny H.C. White’a może pomóc w koordynowaniu „strumieni zdarzeń”, splotów interesów i oddziaływań. Koordynowanie to nie oznacza jednak zahamowania rozwoju sieci społecznej, której całkowite zaprogramowanie nie jest możliwe. Niemożliwe jest również narzucenie uczestnikom sieci sposobu postrzegania systemu i reguł w nim panujących, gdyż znaczenia konstruują się w drodze komunikacji i negocjacji.

Działania uczestników są ograniczane i warunkowane przez układy powiązań, powstający dzięki temu efekt synergii, przepływy wartości, budowane w sieci zasoby. Są one również uzależnione od postrzegania przez podmioty ich możliwości oddziaływania, pozycji innych stron interakcji (i być może relacji). Są one podejmowane w ramach pełnienia funkcji w sieci i niezależnie od nich. Z uwagi na społeczno-kulturową naturę sieci, rolę interakcji i relacji oraz narracji (opowieści) w budowaniu wiedzy zbiorowej działania w sieci przedstawiono w kategorii działań komunikacyjnych. Dostrzegając mnogość wielokierunkowych aktywności uczestników sieci, wielość celów i przedmiotów działania, (często) niemożność przewidzenia ich konsekwencji, można jednak wyróżnić pewne ich właściwości. Są wśród nich: nieustanne budowanie swojej tożsamości przez wchodzenie w interakcje oraz usiłowania sprawowania kontroli nad niepewnym otoczeniem.

Bibliografia

1. Arciszewski K.: Analiza Teorii Aktora-Sieci Bruno Latoura. Poznanie, zbiorowość polityka, Universitas, Kraków 2008.
2. Azarian G.R.: The General Sociology of Harrison C. White Chaos and Order in Networks, Palgrave Macmillan, New York 2005.
3. Bińczyk E.: Program badawczy Bruno Latoura i jego zalety w kontekście badań nad światem współczesnym, „Przegląd Kulturoznawczy” 2007, nr 3.
4. Boudon R., Bourricaud F.: Dictionnaire critique de la sociologie, Presses Universitaires de France, Paris 1982.
5. Boudon R.: Efekt odwrócenia: niezamierzone skutki działań społecznych, Oficyna Naukowa, Warszawa 2008.
6. Castells M.: Power of Identity: The Information Age: Economy, Society and Culture, Blackwell, Oxford 1997.
7. Elias N.: Społeczeństwo jednostek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
8. Giza A.: Społeczeństwo jako problem koordynacji: rola wiedzy w stanowieniu bytu społecznego, „Zarządzanie Publiczne” 2012, nr 1(19).
9. Giza-Poleszczuk A., Marody M.: W uwięzi więzi (społecznych), Societas Communitas 2006, nr 1.
10. Grossetti M., Godart F.: Harrison White: des réseaux sociaux à une théorie structurale de l'action. Introduction au texte de Harrison White Réseaux et histories, 2014, <http://sociologies.revues.org/233>, data dostępu 25.09.2014.
11. Habermas J.: Pojęcie działania komunikacyjnego. Tłum. M. Kaniowski, „Kultura i Społeczeństwo”, 1986 t. XXX, nr 3.
12. Habermas J.: Teoria działania komunikacyjnego. Racjonalność działania a racjonalność społeczna, t. I, PWN, Warszawa 1999.

13. Hałas E.: Sieci społeczne i znaczenia: Harrisona C. White'a teoria procesów socjokulturowych, [w]: White H.C. Tożsamość i kontrola. Jak wyłaniają się formacje społeczne, NOMOS, Kraków 2011.
14. Latour B.: Splatając na nowo to, co społeczne. Wprowadzenie do Teorii Aktora-Sieci, Universitas, Kraków 2010.
15. Latour B.: We Have Never Been Modern, Harvard University Press, Cambridge, MA 1993.
16. Law, J.: After ANT: complexity, naming and topology, [w:] Law J., Hassard J., Actor Network Theory and After, Blackwell publishers ROYAUME-UNI, Oxford 1999.
17. Luhmann N.: Systemy społeczne. Zarys ogólnej teorii, NOMOS, Kraków 2012.
18. Norbert E.: O procesie cywilizacji, WAB, Warszawa 2011.
19. Norbert E.: Społeczeństwo jednostek, PWN, Warszawa 2008.
20. Nowak A.W.: Podmiot, system, nowoczesność, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii, Poznań 2011.
21. Osika G.: Teoria działania komunikacyjnego J. Habermasa, „Zarządzanie Wiedzą” 2001 nr 1.
22. Pyka R., Wódz J.: Raymond Boudon we współczesnej socjologii francuskiej, [w:] Boudon R., Logika działania społecznego, NOMOS, Kraków 2009.
23. Skąpska G.: Niklas Luhmann i teoria systemów społecznych. Wstęp do wydania polskiego, Luhmann N.: Systemy społeczne. Zarys ogólnej teorii, NOMOS, Kraków 2012.
24. Sztompka P.: 10 tez o socjologii, „Nauka” 2012, nr 4.
25. Sztompka P.: Przestrzeń życia codziennego, [w:] Bogunia-Borowska M. (red.), Barwy codzienności, Scholar, Warszawa 2009.
26. White H.C.: Tożsamość i kontrola. Jak wyłaniają się formacje społeczne, NOMOS, Kraków 2011.
27. Baecker D.: A Model of Social Action Dirk Baecker A System One Research Journal Project, <http://journal.systemone.at/spaces/journal/members/Dirk+Baecker>, October 2006, updated July 14, 2008, data dostępu 22.09.2014.

Abstract

Social networks, interactions and social relation in networks are important in contemporary institutions, cities and regions. The article describes problems of social network, rationality, actants and flows of different values.